

Nr 83.

Av herr **Petrén, Alfred**, angående utvidgning av Västerviks hospital.

Överläkaren vid Västerviks hospital har i dagarna till hospitalets direktion ingivit följande skrivelse:

”Till Kungl. Direktionen för Västerviks hospital.

Som bekant är bristen å vårdplatser för sinnessjuka sedan lång tid tillbaka ytterst kännbar.

Krigstiden och den därpå följande ekonomiska depressionen har lagt sin hämsko på uppförandet av nya anstalter. Visserligen har Strängnäs hospital nyligen öppnats och vid Hälsingborg torde — dock först efter några år — ett större hospital bliva färdigt.

Svårigheterna att bereda plats åt de mest vårdbehövande äro emellertid så stora, att man måste göra allt för att inom de ekonomiska möjligheternas gränser redan nu öka antalet platser å hospitalen.

Genom överbeläggning av anstalterna har man gjort allt som göras kan för att tillmötesgå kraven.

På Västerviks hospital, varest antalet beräknade platser för närvarande uppgår till 832 och vilket, när de under byggnad varande två paviljongerna bli färdiga, beräknas skola rymma 972, finnas redan nu 982 sjuka. Hade förhållandena varit sådana, att man kunde tänka på att återgå till normala beläggningssiffror, då de omnämnda paviljongerna skulle tagas i bruk, så skulle ju beläggningen ej kunna ökas med en enda patient, utan skulle den tvärtom minskas med 10 st. Hospitalets överbeläggning, som efter ovanstående siffror utgör 18 %, uppgår dock å de i bruk varande sjukavdelningarna faktiskt till över 25 %, enär två sjukpaviljonger ha måst tagas i bruk för andra ändamål. Dagligen måste jag meddela sjukas målsmän, att det är mig omöjligt att säga, när anmäld sjuk kan mottagas. Många av dessa ha väntat i flera år och antalet exspektanter uppgår till bortåt 450.

Överallt, särskilt på landsbygden, trycka de nuvarande förhållandena mycket tungt och är jag övertygad om, att man — såväl kommuner som lands-ting — gärna skulle underkasta sig nog så stora ekonomiska pålagor för att komma ur det nuvarande olidliga tillståndet, som torde bli ganska kroniskt med den fart, varmed staten för närvarande kan anslå medel till nya anstalter.

Man bör därför taga vara på varje möjlighet att omedelbart för en relativt ringa kostnad anskaffa nya platser för sinnessjuka.

En sådan möjlighet har nu yppat sig, då lägenheterna Sydamerika, Nordamerika, Djurgården och Florida blivit till salu.

Dessa lägenheter, som alla ligga på Västerviks stadsmark, gränsa som bekant omedelbart intill hospitalets område och bilda ett sammanhängande komplex, som dock på ett ställe lär vara avbrutet av en staten tillhörig "vattnväg", vilken dock står till förfogande mot en ringa årlig avgift.

Området i dess helhet uppgår till 9,5 hektar; omkring hälften härav utgöres av väl hävdad öppen åker och köksträdgård.

A området finnas:

1) huvudbyggnaderna: två boningshus av trä på stenfot med tegeltak och förenade medelst en överbyggd gång, vars undre våning sammanbinder de båda husens källaravdelningar.

I båda husen finnas 18 rum, förutom ett rymligt laboratorium samt dessutom 2 badrum och 3 st. W. C. och ett rymligt källarutrymme med bl. a. 2 pannor för centraluppvärmning och 1 särskilt för varmvatten.

Parkettgolv finnas i åtminstone 8 av de största rummen; stengolv i den överbyggda gången, som förenar de två husens nedre våningar.

I dessa hus finnas ledningar för vatten, elektriskt ljus och värme.

Utrymmet torde kunna beräknas räcka för 38 patienter och dessutom för en del personal.

2) Övriga boningshus:

a) ett av timmer (stenfot, tegeltak) om fyra rum och kök samt källare och vind;

b) ett d:o (d:o d:o), innehållande två lägenheter om vardera 2 rum och kök;

c) ett av plank och bräder (stenfot och tegeltak) om 4 rum och kök samt vind, källare och veranda;

d) ett d:o om 1 rum och kök samt källare och vind.

Alla dessa byggnader utvändigt oljemålade. Dessutom finnas följande byggnader:

1) växthus med värmeledning,

2) sjöbod,

3) logbyggnad,

4) byggnad för bodar,

5) d:o för stall vagnbod, redskap samt

6) av timmer och brädbeklädnad, 26,8 m. lång 10 m. bred, innehållande ladugård, snickarbod m. m.,

7) likaledes av timmer med brädbeklädnad 14,8×8,6 meter, rymmande loge, tvättstuga och mjölkammare,

8) ävenledes av timmer med brädbeklädnad 14×8,3 meter, innehållande stall och vagnbod.

Av övriga byggnader må nämnas båtbygga, lekstugor och badhus.

Som jag ovan nämnt torde 38 patienter kunna rymmas i de båda huvudbyggnaderna. Jag har då undantagit utrymme för dagrum och matsalar.

Då hela komplexet med jord och byggnader är till salu för en summa, kronor 150.000, skulle således varje sjukplats kosta c:a 4.000 kronor, men detta belopp bör minskas med värdet av jorden och de övriga boningshusen. Lågt beräknat torde dessa värden uppgå till kronor 38.000, och skulle då varje sjukplats ej betinga högre kostnad än 3.000 kronor. Jag har då ej beräknat värdet av de under 6, 7 och 8 upptagna uthusen av timmer.

Även om jag skulle ha misräknat mig något på beläggningssiffrans storlek, torde dock beloppet 3,000 kronor per vårdplats kunna hålla sig.

Angående sättet för lokalernas användning kan man ju tänka sig många lösningar. Dels kan man där vårda såväl manliga öppendörrpatienter som andra lugna stillsamma manliga patienter, dels skulle man kunna dit flytta arbetssalarna jämte sådana kvinnliga patienter, som ha sin sysselsättning å dessa. Arbetssalarna skulle då användas till matsalar för sjukvårdspersonalen och i så fall den paviljong, som nu användes för detta ändamål, änyo upplåtas för patienter.

Flera andra lösningar finnas, men torde det här vara överflödigt att beröra dessa eller att gå vidare in på detaljer, synnerligast som dessa frågor först måste vidare dryftas i samråd med Kungl. Medicinalstyrelsen, vilken, enligt vad jag tror mig veta, ställer sig välvilligt mot planen.

Jag vill därför nu inskränka mig till en hemställan om att direktionen ville tillstyrka inköpet av ifrågavarande lägenheter att användas för hospitalets räkning.

Västerviks hospital den 18/1 1923.

Axel Lundgren.”

Som av här återgivna skrivelse framgår, är behovet av ökade vårdmöjligheter vid Västerviks hospital synnerligen stort och i hög grad trängande. I egenskap av överinspektör över sinnessjukvården får jag ofta förfrågan från till Västerviks hospitals upptagningsområde hörande kommun, huruvida jag ej kan åstadkomma, att en till hospitalet anmäld person, som ej kan på lämpligt sätt omhändertagas i hemorten, blir omedelbart intagen å anstalten. Såsom exempel på en dylik framställning må följande sistlidne september från Mjällby fattigvårdsstyrelse erhållna skrivelse här återgivas:

”Till överinspektören för sinnessjukvården i riket,
med. d:r herr Alfred Petré, Stockholm.

Mjällby fattigvårdsstyrelse får härmed vördsamt anföra: I slutet av juli månad detta år intogs å härvarande ålderdomshem sinnessjuka Per Svensson, tillhörande Mjällby kommun. Då nämnde person var ytterst våldsam och samhällsfarlig, måste han interneras i anstaltens enda cellrum, där förut en sinnessjuk kvinna under flera år fått inhysas. Ansökan om omedelbar hospitalsvård i Västervik för bemälda Per Svensson avsändes och påvisades genom läkareutlåtande att fallet var ytterst trängande. Numera har mannen gjort flera försök att bryta sig ut och uppför sig så våldsamt i cellen att samtliga å anstalten intagna ej få ro och nödig vila varken natt eller dag. Vi hava förhört oss om annan plats för honom, men utan resultat. Särskild påstötning i saken har avsänts till hospitalsläkaren i Västervik, vilket ej heller varit gynnsamt. Som förhållandet nu är kan det ej få fortgå längre, om icke de å ålderdomshemmet boende skola taga obotlig skada. Fara föreligger också att om den sinnessjuka, som är stor och stark, på ett eller annat sätt lyckas bryta sig ut, kommer han att begå någon brottslig gärning, då han är kriminell

anlagd. För att förhindra detta finnes ej mer än ett sätt, nämligen skyndsamt beredande av plats på hospital, och då fattigvårdsstyrelsens framställning därom lämnats obeaktad, nödgas vi härmed anhålla om Eder medverkan för en skyndsamt åtgärd i saken."

Efter att hava remitterat skrivelsen till överläkaren vid Västerviks hospital erhöj jag från denne en skrivelse, däri han redogjorde för hospitalets stora överbeläggning och meddelade, att över 200 manliga patienter voro anmälda före omskrivne man samt att bland dessa befunnos många våldsamma och synnerligen svårskötta patienter, vilket han åskådliggjorde genom en bifogad P. M., däri några dylika exspektanter voro upptagna och vilken hade följande utseende:

Anmälningssdatum	Hemort	Påminnelse-datum	
27/2 1913	N. Sandsjö	24/8 1918 juni 1920	Hotfull mot föräldrar. Ökat behov.
17/1 1915	Hjälmseryd	8/4 1922	Vill skjuta 3 namngivna personer.
19/5 1916	Torsås	15/4 1922	Lömsk, opålitlig, bråkig, orolig dag och natt. Vårdas å ålderdomshemmet.
26/6 1919	Edestad	10/4 1922	Orolig, skriker högljutt dag och natt, river sönder, osnygg, lömsk. Vårdas å ålderdomshem.
18/9 1919	Åby	13/4 1922	Orolig, våldsam, lömsk, opålitlig, river sönder. Vårdas i hemmet.
19/11 1919	Karlskrona	7/4 1922	Orolig, rymmer, vill slå sig själv. För-sörjningshem.
17/7 1920	Kristvalla	29/8 1921	Ur provinsiälläkarerapporten. Orenlig, river sönder, vill taga sitt liv. Vårdas i cell då och då.
2/8 1921	Hvetlanda	18/4 1922	Våldsam, farlig.
31/10 1921	Böda	15/5 1922 18/6 1922	Våldsam, sökt strypa folk.
12/1 1922	Misterhult	24/8 1922 28/4 1922	Vill mörda folk.
11/3 1922	Ljungby	28/5 1922 20/6 1922 24/6 1922	Hotfull, våldsam.
26/8 1922	Kyrkhult	26/6 1922	Våldsam, överfaller personalen å ålderdomshemmet.*

Jag har icke kunnat underlåta begagna tillfället meddela några siffror och även lämna konkreta exempel, som visa huru tröstlösa förhållandena för närvarande äro inom sinnessjukvårdens område, för att om möjligt öka riksdagens intresse för denna viktiga samhällsangelägenhets ordnande. Givetvis är det icke möjligt att för närvarande belasta själva budgeten med ökade utgifter för anskaffandet av nya hospitalsplatser. För att dock något må kunna bli omedelbart uträttat på området, har jag i annan, samtidigt härmed väckt motion föreslagit, att fattigvårdssamhälle, som erlägger avgift för å en statens sinnessjukanstalt intagen person, skall under budgetåret 1923—1924 utöver den av Kungl. Maj:t fastställda avgiften 1 krona 10 öre per dag, erlägga en extra avgift å 40 öre per dag och person att användas för anskaffande av nya vårdplatser för sinnessjuka, sinnesslöa och fallandesjuka.

Skulle detta förslag vinna riksdagens bifall, synes mig alla skäl tala för att en del av de därigenom erhållna byggnadsmedlen användas för den av överläkaren vid Västerviks hospital föreslagna utvidgningen av denna sinnessjukanstalt, under förutsättning dock att medicinalstyrelsen vid ärendets prövning finner, att lägenheterna ifråga lämpligen kunna apteras för vård av sinnessjuka. Förutom till inköp av lägenheterna behövas emellertid även medel för nödiga ändringsarbeten och till inventarier. Beräknas härför c:a 500 kronor per plats, skulle för ändamålet åtgå c:a 20,000 kronor.

På grund av vad sålunda blivit anført, får jag hemställa,

att riksdagen — under förutsättning att det uti en annan, denna dag väckt motion framlagda förslaget om uttagande av extra vårdavgift, att användas för byggnadsändamål, vinner riksdagens bifall — måtte av dessa byggnadsmedel bevilja ett anslag av 170,000 kronor för inköp och inredning av de å Västerviks stadsmark belägna lägenheterna Sydamerika, Nordamerika, Djurgården och Florida, därest medicinalstyrelsen vid ärendets prövning finner att sinnessjukvård här kan anordnas.

Stockholm den 21 januari 1923.

Alfred Petré.

